

МЕНЕДЖМЕНТ

УДК 330.3: 338.43: 637.5

JEL O13, Q13

Організаційно-економічні засади формування виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств галузі свинарства

Лупенко Ю.О.¹ , Копитець Н.Г.¹ , Волошин В.М.² ¹ Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»² Національний науковий центр «Інститут землеробства
Національної академії аграрних наук України» E-mail: Копитець Н.Г. E-mail: Nataliia_kopitets@ukr.net

Лупенко Ю.О., Копитець Н.Г., Волошин В.М. Організаційно-економічні засади формування виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств галузі свинарства. Економіка та управління АПК. 2024. № 1. С. 119–131.

Lupenko Yu., Kopytets N., Voloshyn V. Organizational and economic principles of the formation of production activities of agricultural enterprises in the field of pig breeding. AIC Economics and Management. 2024. № 1. PP. 119–131.

Рукопис отримано: 20.03.2024 р.

Прийнято: 03.04.2024 р.

Затверджено до друку: 24.05.2024 р.

doi: 10.33245/2310-9262-2024-189-1-119-131

У статті досліджено організаційні та економічні умови, за яких формується виробнича діяльність сільськогосподарських підприємств галузі свинарства в Україні. Галузь свинарства та ринок м'яса свиней є традиційними і відіграють важливу роль у забезпеченні населення м'ясом та м'ясними продуктами. Попит на м'ясо свиней у світі зростає, що обумовлено як зростанням населення світу, так і економічним розвитком окремих країн світу. Україна за умови нарощування виробництва конкурентоспроможної продукції галузі свинарства може стати важливим учасником світового ринку м'яса свиней. Встановлено, що стан галузі не забезпечує сталого та ефективного виробництва свинини в Україні і потребує суттєвого покращення.

Визначено, що обсяги виробництва свинини, насамперед, залежать від кількості поголів'я свиней та їх продуктивності. Доведено, що на ринку м'яса свиней значно скоротилася кількість господарств населення, які займаються вирощуванням свиней.

Обґрунтовано, що війна в Україні негативно впливає як на організаційні, так і економічні аспекти функціонування підприємств галузі свинарства. Вона зумовлює критичні, здебільшого, невідновлювані наслідки для виробників. Встановлено, що хоча в Україні існує велика кількість дрібних господарств, що утримують свиней, основними виробниками м'яса свиней є великі свинокомплекси.

Визначено, що зростання цін на основні види свинини обумовлено скороченням поголів'я свиней через бойові дії та за рахунок окупації значних територій, подорожчанням логістики та пального для транспортування, збільшенням виробничих витрат (зростання вартості кормів, електроенергії та іншого).

Зроблено висновок, що ключовою умовою формування ефективної виробничої діяльності є впровадження сільськогосподарськими підприємствами галузі свинарства інноваційних технологічних рішень.

Ключові слова: галузь свинарства, вирощування свиней, виробництво свинини, ціна реалізації, споживча ціна, інноваційні технологічні рішення.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Швидке зростання населення світу в поєднанні із збільшенням доходу на душу населення спричинило зміни у звичках харчування, що характеризуються підвищеним попитом на тваринний білок [1]. Необхідність задовольнити глобальний попит на м'ясо свиней зумовила зростання його виробництва у світі в 4,5 рази за період з 1961 р. до 2021 р. (від 24,8 до 109,2 млн т). За прогнозами ФАО, виробництво свинини у світі до 2030 р. зросте на 13 % порівняно з рівнями 2018-2020 рр., і сягне 173 млн т [2].

Свинарство для України було та залишається традиційною галуззю, яка відіграє важливу роль у забезпеченні населення м'ясом. Пріоритет розвитку цієї галузі пов'язаний із винятково важливими біологічно-господарськими особливостями свиней, зокрема, багатоплідністю, всеїдністю та економним використанням кормів. Проте в сучасних умовах свинарство перебуває в депресивному стані [3].

В історії українського тваринництва були часи, коли частка свинини у загальному виробництві м'яса досягала 55–60 %. Галузь свинарства завжди була одним з основних джерел прибутку та добробуту держави [4].

Глобальна торгівля свининою потребує щороку додатково 20 млн голів свиней. В Україні їх реально виростити та заробити на цьому, однак розвиток свинарства в Україні досі заблокований [5]. Все це потребує проведення подальших досліджень щодо повного використання можливостей ринку. Галузь свинарства та ринок свинини є активними об'єктами досліджень багатьох науковців і фахівців. Зокрема, чеський ринок свинини представлений у дослідженнях Дж. Сірохі, З. Глушкової, К. Бартонової. [6] За останнє десятиріччя у Чеській Республіці самозабезпеченість товарною свининою поступово знизилася до 51 %. У країні існує 370 спеціалізованих первинних виробників для розведення та відгодівлі свиней, де виробляється більшість продукції. Значну частину продукції свинарства також виробляють змішані господарства. Поточна ситуація на чеському та європейському ринках сільськогосподарської продукції піддається кризовим впливам і вимагає політичного втручання. Чеська Республіка вже оголосила про надзвичайну підтримку для свинарів у першому кварталі 2022 р. [6].

Частоту споживання свинини, ставлення литовських споживачів до традиційних продуктів зі свинини та прийнятність традиційних ковбас з м'яса литовської білої свині визначали В. Размайте, Р. Швейстіене, В. Яткаускене

та А. Шюкшюс. Вони відзначають, що у Литві є дві місцеві породи свиней: литовська абorigенна плетенка та литовська біла свиня. Однак обидві перебувають під високим ризиком зникнення. Насамперед, литовські білі свині, як більш продуктивна порода, витіснили давніх литовських корінних плетених свиней, а згодом різке скорочення чисельності дрібних ферм і неконтрольоване схрещування свиней призвели до значного скорочення чистопородного поголів'я литовських білих свиней. Хоча на сьогодні чистопородні особини вищевказаних порід все ще зберігаються, і обидві породи перебувають під програмою збереження, проте заклик до більш широкого використання цих порід необхідний. Таким чином, пошук ніші для використання місцевих свиней окреслив потребу в інформації про ставлення споживачів до свинини та традиційних продуктів, а також про прийнятність більш жирного м'яса [7].

П. Боварський, А. Белдича-Боварська і Дж. Дюн, досліджуючи ринок свинини в Польщі з'ясували, що його спіткають проблеми через посилення конкуренції на світовому ринку свинини. Найбільше змінилися ціни на свинину, що зумовлено змінами витрат на виробництво та конкуренцією між учасниками виробничого ланцюга. З метою зниження виробничих витрат виробники імпортують поросят з Німеччини, Нідерландів та інших країн [8].

Процес еволюції моделей свинарства в Європі та їх вплив на технічні та економічні показники галузі вивчали К. Рог'єт, Б. Дуфлот, М. Ріє. Еволюція свинарства з 2000 р. характеризується значною структурною концентрацією у деяких країнах. Це спричинює швидкий прогрес технічних показників, зумовлений, крім генетичного, зникненням найменш ефективних ферм, спеціалізацією ферм, модернізацією будівель та, як наслідок, покращенням стану здоров'я, умов праці персоналу та життя тварин. Цей розвиток також знаходить відображення в інтенсифікації свинарства, яке зустрічає зростаючу опозицію в суспільстві. Розвиток моделей виробництва та розведення свиней в європейській спільноті стримується двома антагоністичними силами, взаємозв'язок яких розвивається з часом. З одного боку, ліберальний і висококонкурентний ринок, що заохочує інтенсифікацію діяльності, а з іншого – неприйняття спільнотою цієї інтенсивної моделі, яка виражається через мобілізацію селекційних заходів, тобто, прояв ефекту гетерозису [9].

У статті Т. Рудінської охарактеризовано відносини чеських фермерів, переробників і споживачів з позиції цін. Результати досліджень

свідчать, що останнім часом фермерські ціни на свинину нестабільні порівняно з цінами переробників і споживчими цінами. Виявлено трансмісійну асиметрію ціни, водночас цей факт виражений більш вагомо на другому етапі агропродовольчого ланцюга, тобто, у відносинах: переробник–роздрібна торгівля [10].

Виявлення внеску місцевого виробництва свинини у добробут найбідніших домогосподарств етнічних меншин у В'єтнамі з використанням методу зіставлення показників схильності та визначення факторів, що впливають на місцеве свинарство на основі використання узагальненого методу Пуассона, були метою досліджень Н. Хо, Т. До, Д. Тран, Т. Нгуен [11]. Результати показали, що місцеве свинарство мало значний і позитивний вплив на доходи домогосподарств і скорочення багатомірної бідності серед ультрабідних домогосподарств етнічних меншин. Позитивно впливають на місцеве свинарство також доступ до кредитів, державна підтримка малозабезпечених верств населення, покращення доріг у селах, наявність іригаційних систем, а вплив віддаленості від будинку до найближчих магазинів сільськогосподарських матеріалів та недостатній доступ до електроенергії є негативними факторами [11].

На виявлення структурних змін, які відбуваються на ринку м'яса в Україні, були спрямовані дослідження під керівництвом академіка Ю. Лупенка [12]. Так, автори зазначають, що виробники м'яса нарощують обсяги виробництва при занепаді окремих галузей тваринництва, що спричинює зміну структури виробництва. Для ринку свинини характерні коливання, що обумовлено спалахами африканської чуми свиней і конкуренцією з боку ринку м'яса птиці [12].

Згідно з результатами моделювання економічної ефективності вирощування свиней на м'ясо в сільськогосподарських підприємствах України, В. Максим, В. Чемерис, В. Душка встановили, що у 2022 р. верхня межа економічної ефективності за показником рентабельності продажу прогнозовано знизилася у 2,4 раза або до 30 % через зростання цін на корми та енергоресурси, а для значної частки підприємств виробництво свинини було збитковим [13].

З огляду на актуальність проблематики назріла необхідність у цьому дослідженні.

Метою дослідження є вивчення організаційних та економічних умов, за яких формується виробнича діяльність сільськогосподарських підприємств галузі свинарства в Україні, та розроблення заходів щодо забезпечення їх ефективності.

Матеріали і методи дослідження. Інформаційною базою наукового дослідження слугували публікації провідних науковців, експертів і фахівців щодо функціонування галузі свинарства, особливостей формування виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств, що займаються вирощуванням свиней та виробництвом їх м'яса. У процесі дослідження були використані дані та аналітичні звіти Державної служби статистики України і Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (ФАО).

Методичний інструментарій дослідження охоплював системний підхід пізнання економічних явищ і процесів, а також їх взаємозв'язків. Під час проведення дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Так, абстрактно-логічний та монографічний методи використовували в процесі узагальнення наукової літератури та формування завдань, результатів і висновків дослідження. Метод системного аналізу дозволив визначити основні організаційно-економічні проблеми при формуванні виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств галузі свинарства та обґрунтувати заходи забезпечення ефективності виробництва свинини. Статистико-економічні методи використовували для обробки статистичної інформації, зокрема, визначення динаміки поголів'я свиней, обсягів їх вирощування та виробництва у розрізі окремих основних виробників.

Результати дослідження та обговорення. Не викликає сумніву, що забезпечення населення якісними вітчизняними м'ясними продуктами безпосередньо залежить від галузі свинарства як найбільш інтенсивної й ефективної галузі тваринництва, яка має виняткові цінні біологічні особливості: плідність, скоростиглість, всеїдність, широкий діапазон використання продукції забою і тривалість її зберігання [14].

Ланцюг постачання свинини розпочинається на фермі і до того, як м'ясо потрапляє до споживача, воно проходить через сектори перероблення та роздрібно торгівлі. Кожна зацікавлена сторона в ланцюгу постачання має власні економічні інтереси та цілі, а також різне розуміння якості свинини [15].

Важливо наголосити, що, починаючи з 2014 р., на ринку свинини України спостерігається дестабілізація, зокрема, скорочення поголів'я свиней та обсягів виробництва м'яса, зниження попиту та зменшення обсягів експорту. У структурі виробництва м'яса частка свинини має тенденцію до скорочення, у 2016 р. вона становила 32,2 %, тоді як у

2000 р. сягнула 40,7 %. Основними причинами, які зумовили цю ситуацію, слугували тимчасова окупація АР Крим і частин територій Донецької та Луганської областей, загострення епідеміологічної ситуації з вірусом африканської чуми свиней (АЧС), низька купівельна спроможність населення і, зрештою, погіршення економічної ситуації в країні у цілому [16].

Кількість поголів'я свиней та їх продуктивність є основними факторами, які забезпечують обсяги виробництва м'яса. За період із 2019 р. до 2022 р. загальне поголів'я свиней, яке утримувалося господарствами усіх категорій, скоротилося на 13,6 % і становило 4948,3 тис. голів (табл. 1). За цей період підприємства зменшили поголів'я свиней на 4,7 %, а у господарствах населення поголів'я свиней скоротилося на 25,7 %.

Враховуючи те, що скорочення поголів'я свиней практично відбулося в господарствах усіх категорій, на ринку м'яса значно зменшилася кількість господарств населення, які займаються їх вирощуванням.

Отже, загрозливою тенденцією є відмова господарств населення від вирощування свиней. Головною причиною довоєнного скорочення поголів'я тварин цією категорією господарств вважаємо низьку ефективність виробництва та подорожчання ресурсів, необхідних для утримання свиней.

У перший рік повномасштабної війни поголів'я свиней в господарствах усіх категорій скоротилося на 11,8 % порівняно з показником 2021 р. Результати проведеного аналізу свідчать, що у більшості областей відбулося суттєве скорочення поголів'я свиней. Варто зупинитися на п'ятірці областей, де поголів'я свиней зменшилося найбільше: Харківська (на 61,9 %), Луганська (на 64,3 %), Запорізька (на 65,9 %), Донецька (на 66,2 %). У Херсонській

області поголів'я свиней знищено майже повністю. Скорочення сягнуло понад 94,0 %. Такий критичний стан у галузі свинарства в названих областях зумовлено активними бойовими діями та тимчасовою окупацією. Водночас поголів'я свиней у господарствах усіх категорій Чернівецької, Київської, Чернігівської та Рівненської областей залишилося на рівні попереднього 2021 р. (табл. 2).

В умовах війни в окремих областях відбулося нарощування поголів'я свиней, зокрема, в Хмельницькій (на 2,2 %), Івано-Франківській (на 5,7 %), Львівській (на 6,7 %) та Одеській (на 7,2 %).

Зазначимо, що на кінець 2022 р., п'ятірка лідерів за кількістю утримуваного поголів'я свиней складалася з Черкаської, Хмельницької, Тернопільської, Львівської та Київської областей. Саме тут було зосереджено 43,5 % всього вітчизняного поголів'я свиней або 2152,2 тис. голів.

У 2022 р. у господарствах населення утримувалося лише 36,5 % поголів'я свиней, тоді як у підприємствах було зосереджено 63,5 %. На кінець 2022 р. функціонувало 1033 підприємства, в яких утримувалося 3144,6 тис. гол. свиней (табл. 3).

Групування підприємств за кількістю утримуваних тварин яскраво свідчить, що в Україні – найбільше підприємств, які утримують до 100 голів свиней. Ця категорія підприємств становить 26,4 % від загальної кількості. Однак вони утримують лише 11,5 тис. гол. свиней або 0,3 % від загального поголів'я, яке вирощується всіма підприємствами. Найбільша за кількістю тварин категорія «понад 10000» охоплювала 63 підприємства, що становило 6,1 % від їх загальної кількості. Акцентуємо увагу, що саме ця категорія підприємств утримує 65,5 % від загальної кількості поголів'я свиней – 2059,2 тис. голів.

Таблиця 1 - Динаміка поголів'я свиней в Україні на кінець періоду, тис. голів

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.*	2022 р. до 2019 р., %
Господарства усіх категорій	5727,4	5876,2	5608,8	4948,3	86,4
Підприємства	3300,1	3629,5	3576,9	3144,6	95,3
у т.ч. фермерські господарства	284,0	292,9	279,5	247,6	87,2
Господарства населення	2427,3	2246,7	2031,9	1803,7	74,3

Джерело: розроблено за даними Державної служби статистики України [17].

***Примітка.** Дані Державної служби статистики України за 2022 р. наведено без урахування тимчасово окупованих росією територій та частини територій, на яких ведуться бойові дії. Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів (рівень звітування становить 88 %) та проведення дооцінок показників.

Таблиця 2 - Поголів'я свиней у областях України, на кінець періоду, тис. голів

Область	Рік			2022 р. до 2020 р., %	2022 р. до 2021 р., %
	2020	2021	2022		
АР Крим	–	–
Вінницька	240,2	203,0	183,0	76,2	90,1
Волинська	250,8	237,4	223,1	89,0	94,0
Дніпропетровська	332,0	296,8	274,7	82,7	92,6
Донецька	484,3	406,6	137,3	28,4	33,8
Житомирська	136,8	117,7	110,0	80,4	93,5
Закарпатська	252,2	221,3	217,7	86,3	98,4
Запорізька	176,9	126,6	43,2	24,4	34,1
Івано-Франківська	306,1	287,5	303,8	99,2	105,7
Київська	555,4	639,1	639,8	115,2	100,1
Кіровоградська	203,8	195,9	189,8	93,1	96,9
Луганська	46,0	40,9	14,6	31,7	35,7
Львівська	362,7	435,3	464,4	128,0	106,7
Миколаївська	72,6	67,6	64,0	88,2	94,7
Одеська	133,1	125,7	134,7	101,2	107,2
Полтавська	321,9	318,8	245,6	76,3	77,0
Рівненська	226,2	220,9	222,3	98,3	100,6
Сумська	103,7	88,5	71,6	69,0	80,9
Тернопільська	354,3	387,3	374,5	105,7	96,7
Харківська	192,7	157,1	59,8	31,0	38,1
Херсонська	99,0	52,6	3,1	3,1	5,9
Хмельницька	324,4	357,4	365,3	112,6	102,2
Черкаська	346,6	327,9	308,2	88,9	94,0
Чернівецька	146,4	107,7	107,7	73,6	100,0
Чернігівська	208,1	189,2	190,1	91,4	100,5
Україна	5876,2	5608,8	4948,3	84,2	88,2

Джерело: розроблено за даними Державної служби статистики України [17].

Таблиця 3 - Групування підприємств за кількістю свиней на кінець 2022 р.

Показник	Кількість підприємств		Кількість свиней	
	одиниць	у % до загальної кількості	тис. голів	у % до загальної кількості
Підприємства	1033	100,0	3144,6	100,0
з них мали, голів				
до 100	272	26,4	11,5	0,3
100–199	147	14,2	21,2	0,7
200–499	180	17,4	57,3	1,8
500–999	119	11,5	85,2	2,7
1000–4999	187	18,1	445,3	14,2
5000–9999	65	6,3	464,9	14,8
більше 10000	63	6,1	2059,2	65,5

Джерело: розроблено за даними Державної служби статистики України [17].

Варто зазначити, що в Європейському Союзі та США поголів'я свиней не зазнало істотних змін в останні десятиліття, разом з тим у країнах Азії відбувається його нарощування та масове зростання виробництва [18].

Обсяги вирощування свиней у живій масі у 2022 р. порівняно з 2020 р. зменшилися на 9,8 % та становили 875,9 тис. тонн (рис. 1).

У підприємствах вирощування свиней у живій масі у 2022 р. порівняно з 2020 р. зросло на 3,6 тис. т, або на 0,6 %, і становило 565,7 тис. т. Порівняно з попереднім 2021 р. воно зменшилося на 5,9 %. Водночас у господарствах населення вирощування свиней у живій масі з 2020 р. по 2022 р. зменшилося на 23,3 % і становило 310,2 тис. тонн. Підприємства забезпечували 64,6 % обсягів вирощування свиней у живій масі.

У регіональному розрізі традиційно найбільшими виробниками живої маси свиней у 2022 р. були Київська (132,0 тис. т), Львівська (85,7 тис. т) та Івано-Франківська (65,4 тис. т)

області. Зазначена трійка областей-лідерів високими показниками завдячує, насамперед, сільськогосподарським підприємствам цих регіонів, на які припадає понад третини загального обсягу живої маси свиней, що виробляється цією категорією товаровиробників в Україні. Господарства населення цих областей мають значно нижчі результати.

У 2022 р. порівняно з 2020 р. найбільше зросло вирощування свиней у Київській (на 22,1 %), Львівській (31,2 %), Хмельницькій (34,6 %), і Тернопільській (на 40,5 %) областях. Водночас у Кіровоградській та Івано-Франківській областях виробництво живої маси свиней зросло на 5-10 % щодо показників 2020 р. Найбільше у 2022 р. скоротилося виробництво у Луганській (на 41,0 %), Донецькій (44,6 %), Сумській (55,2 %), Харківській (72,9 %) і Херсонській (на 85,3 %) областях порівняно з 2020 р., що обумовлено окупацією цих областей та найбільш тривалими та жорстокими бойовими діями.

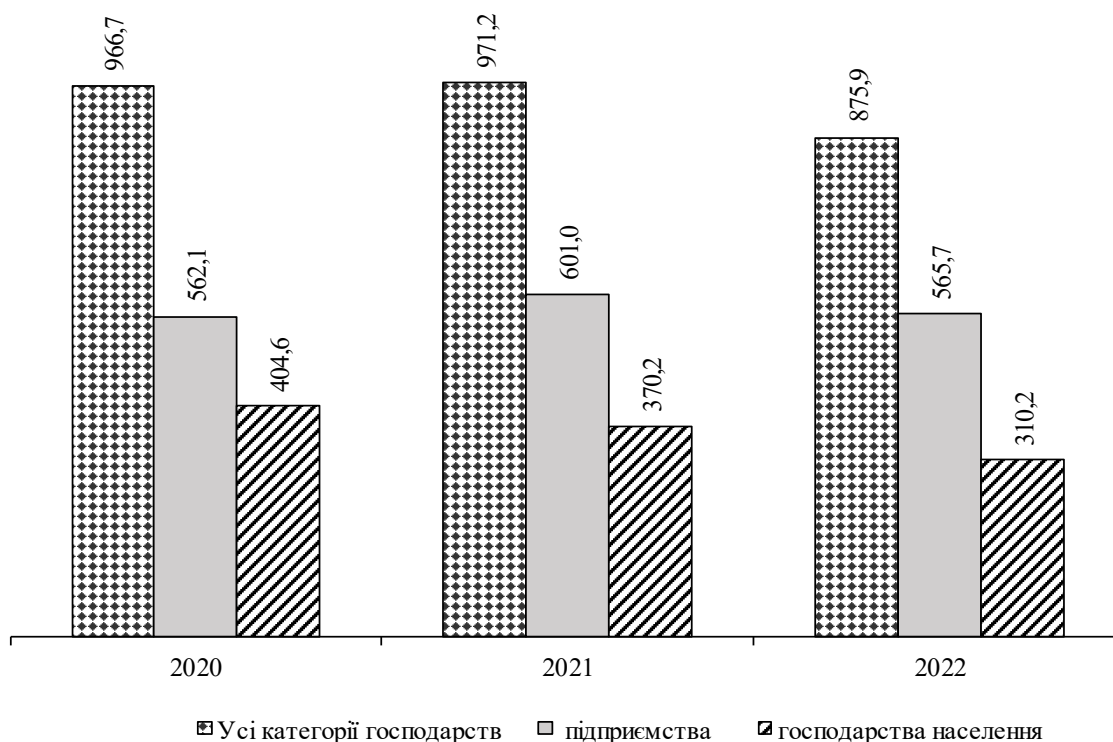

Рис. 1. Вирощування свиней в усіх категоріях господарств у 2020-2022 рр., тис. т

Джерело: побудовано за даними Державної служби статистики України [17]

Примітка. Дані Державної служби статистики України за 2022 р. наведені без урахування тимчасово окупованих росією територій та частини територій, на яких ведуться бойові дії. Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів (рівень звітування становить 88 %).

Реалізація свинини підприємствами характеризується нестабільністю та почерговим перепадом від збитковості до низького рівня прибутковості, що обумовлено групою технологічних та економічних чинників.

За даними збірника «Виробництво продукції сільського господарства підприємствами та господарствами населення», протягом 2019-2022 рр. реалізація свиней підприємствами усіх форм власності зросла від 526,2 тис. т до 553,8 тис. т, або на 5,3 %. Проте порівняно з показниками 2021 р. у 2022 р. реалізація свиней (в живій масі) підприємствами зменшилася на 5,5 % (рис. 2).

Виробництво свинини до 2021 р. дещо стабілізувалося. Однак значної шкоди йому завдають африканська чума свиней і коливання цін на зернові та комбікорми [12].

У 2022 р. частка свинини у структурі виробництва м'яса в Україні зменшилася ще суттєвіше та склала 29,9 %. Господарствами усіх

категорій у 2022 р. було вироблено 658,7 тис. т свинини у забійній вазі, що на 5,5 % менше 2020 р. та на 9,0 % – до рівня 2021 р.

Великі підприємства, які спеціалізуються на виробництві свинини, менш залежні від ризиків курсових коливань через вертикально інтегровану структуру. Середні ж закуповують імпортну вакцину, устаткування та платять за корми у співвідношенні до долара, тому це знижує конкурентоспроможність продукції на ринку [19].

Важливим економічним чинником, який впливає на формування виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств галузі свинарства, є ціна. У 2019-2021 рр. в Україні спостерігалось незначне зростання цін продажу свиней підприємствами (табл. 4).

Середня ціна реалізації свиней, проданих у живій масі за усіма каналами реалізації, у 2021 р. становила 37666,3 грн/т. Вона лише на 1,1 % вища порівняно з показником 2019 р. та залишається майже на рівні 2020 р.

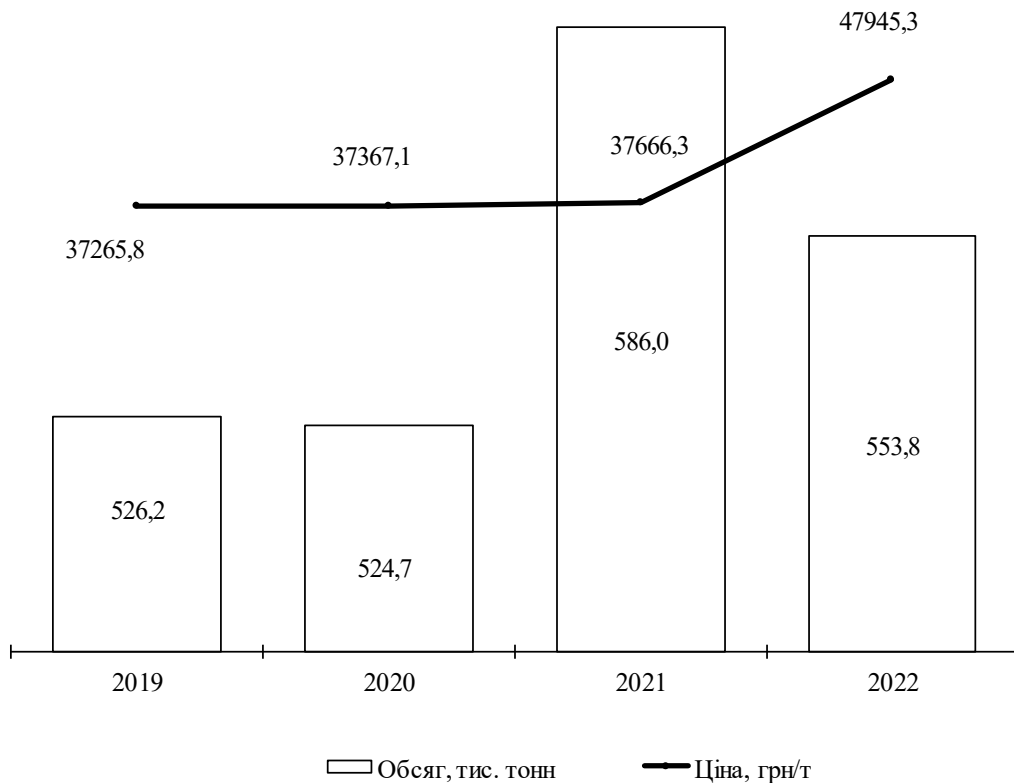

Рис. 2. Обсяги та ціна реалізації свиней (в живій масі) підприємствами у 2019-2022 рр.

Джерело: побудовано за даними Державної служби статистики України [17].

Таблиця 4 - Динаміка середніх цін реалізації свиней (жива маса) підприємствами у областях України, грн/т

Область	Рік			2021 р. до 2019 р., %
	2019	2020	2021	
АР Крим	–
Вінницька	36547,3	35743,7	37314,4	102,1
Волинська	36277,4	36871,8	37090,1	102,2
Дніпропетровська	35037,3	35324,3	36379,3	103,8
Донецька	34393,3	34136,0	34790,3	101,2
Житомирська	36759,8	37015,6	37369,8	101,7
Закарпатська	45470,9	49958,9	44142,5	97,1
Запорізька	33442,7	34712,9	35408,3	105,9
Івано-Франківська	38497,1	38410,6	38169,7	99,1
Київська	39528,1	38565,7	38181,4	96,6
Кіровоградська	35887,2	35827,7	37517,4	104,5
Луганська	32049,5	32453,6	33738,0	105,3
Львівська	39192,1	39897,6	40072,4	102,2
Миколаївська	35335,1	35254,6	36199,0	102,4
Одеська	35295,9	35416,6	37034,9	104,9
Полтавська	35399,3	37085,6	38004,4	107,4
Рівненська	34877,6	35720,5	38009,3	109,0
Сумська	36838,5	35493,4	36368,5	98,7
Тернопільська	35561,9	36387,5	36926,0	103,8
Харківська	36283,3	35920,9	37007,2	102,0
Херсонська	36442,8	36711,1	35868,4	98,4
Хмельницька	38721,4	39509,5	37943,1	98,0
Черкаська	36029,3	36113,5	36452,1	101,2
Чернівецька	41461,7	40605,0	38347,5	92,5
Чернігівська	40096,3	40708,1	39790,2	99,2
Україна	37265,8	37367,1	37666,3	101,1

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [17].

Різниця між максимальною і мінімальною середньою ціною одиниці живої маси свиней у регіонах становила 10404,5 грн/т. Найвищою була ціна у Закарпатській області – 44142,5 грн/т, а найнижчою – у Луганській (33738,0 грн/т).

Головними факторами, які впливають на ціну реалізації свиней (в живій масі), є попит і пропозиція, купівельна спроможність та активність споживачів, наявність і обсяги імпортих продукції свинарства, цінова динаміка вхідних ресурсів (корми, ветеринарні препарати, енергоносії та електроенергія, пально-мастильні матеріали).

У 2022 р. середня ціна реалізації свиней підприємствами за усіма каналами збуту становила 47945,3 грн/т. Тобто, вона зросла на 27,3 %, порівняно з 2021 р. При дослідженні помісячних цін реалізації живих свиней підприємствами у 2019-2022 рр. спостерігаємо їх суттєве зростання (табл. 5).

Виняток становив 2020 р., коли в кінці року внаслідок скорочення цін на зернові культури відбулося значне зниження цін реалізації живих свиней (на 11,2 % порівняно з 2019 р.). У грудні 2022 р. ціна реалізації свиней підприємствами зросла на 66,71 %, порівняно з аналогічним періодом 2020 р., і становила

ла 55974,8 грн/т. Порівняно з груднем 2021 р. ціна реалізації живих свиней підприємствами за звітний період 2022 р. зросла на 41,7 %. Найвищою у 2022 р. середня ціна була у жовтні та становила 59678,1 грн/т, а найнижчою – у лютому (37164,7 грн/т).

Відчутне зростання цін на свинину спостерігається, зазвичай, на новорічні та великодні свята, а також на межі літнього й осіннього сезонів. Високі ціни на свинину в усіх ланках продовольчого ланцюга в Україні насамперед залежать від фактичної собівартості живих товарних свиней і узгодженості відносин між учасниками ринку м'яса свиней. Таку ситуацію зумовлює низка чинників. З одного боку, це війна та її наслідки, а з іншого – коливання цін на зернові культури, епідемія африканської чуми свиней (АЧС), подорожчання логістики. Загальносвітовими тенденціями є масові спалахи африканської чуми свиней і зростання цін на зернові, що зумовлює підвищення всіх видів цін на м'ясо свиней. Водночас за низької купівельної спроможності споживачі надають перевагу м'ясу птиці.

Встановлено, що у перші дні війни як виробники м'яса, так і переробники продукції, торговельні мережі зупинили або обмежили виробництво та реалізацію. У наступні два-три тижні війни більшість учасників ринку м'яса переорієнтували логістичні ланцюги, окремі з яких відновили режим роботи.

Доведено, що жорстока і кривава війна в Україні залишає тяжкі наслідки в тваринництві, зокрема, у галузі свинарства. Пошкодження, руйнування, окупація ферм та поголів'я свиней, знищення кормів, запасів фуражу та руйнація логістики зумовили суттєве скорочення пропозиції свинини.

За результатами оцінювання Державної служби статистики України за 2022 р., визначено, що з-поміж основних видів м'яса найбільших змін впродовж першого року війни зазнали середні споживчі ціни на м'ясо свиней. Зростання цін на різні види свинини сягало 36,0-63,3 %. Зокрема, у грудні 2022 р. споживчі ціни на свинину зросли на 36,0 % порівняно з січнем 2022 р., і становили 168,56 грн/кг. Споживча ціна на сало зросла на 63,3 % порівняно з січнем 2022 р. і складала 171,08 грн/кг.

Встановлено, що для ринку м'яса свиней характерна тенденція коливання цін. Проте ключовим фактором, що впливає нині на цінову ситуацію на ринку м'яса свиней, є війна та її негативні наслідки.

Аргументовано, що відключення електроенергії через масовані обстріли критичної інфраструктури безпосередньо та негативно

впливають на виробництво та вартість м'яса, оскільки завдають шкоди виробничим процесам. Зокрема, порушується процес годівлі, гине молодняк свиней через недотримання технологій утримання, виникають складнощі з виробництвом кормів, переробленням та зберіганням кінцевої продукції у роздрібній мережі. Все це впливає на зростання вартості м'яса.

Обґрунтовано, що воєнна агресія росії суттєво вплинула на ринок м'яса свиней, а, відповідно, і на ціну. Це пояснюється тим, що найбільші виробники свинини перебували у регіонах активних бойових дій або під окупацією агресора. За відсутності окупантів на нашій території ціни на свинину були б значно нижчими.

Отримані результати досліджень свідчать, що хоча в Україні велика кількість дрібних господарств, що утримують свиней, основними виробниками м'яса свиней є великі свиноплексні комплекси. Це загальносвітова тенденція.

Так, В. Тханапонтхам, К. Лінард, П. Чінсон та інші дійшли висновку, що за останні три десятиліття виробництво свиней у багатьох країнах, що розвиваються, швидко змінилося від дрібних господарств до інтенсивної галузі. У розвинених країнах великомасштабні виробничі системи досягли високих показників виробництва і стали основним типом систем свинарства. Тому тут збереглося лише кілька традиційних форм свинарства. У країнах, що розвиваються, також практикуються системи великого та середнього виробництва. Однак найбільша група поголів'я свиней все ще знаходиться в традиційних дрібномасштабних виробничих системах або у дворовому господарстві [20].

В умовах поширення африканської чуми свиней найбільш вразливим і постраждалим сегментом будуть саме дрібні власники поголів'я свиней. Перетворення свинарства на середні та великі ферми разом із кращими стандартизованими системами виробництва та біозахистом сприятиме майбутньому виживанню галузі та забезпеченню продовольчої безпеки [21].

Останнім часом, коли ініціатива «Зеленої угоди» та стратегія «Від ферми до столу» були опубліковані як частина нової CAP (Common Agriculture Policy, Спільна сільськогосподарська політика), вимоги в європейських країнах зросли. Так, в Чеській Республіці спостерігаються підвищені вимоги щодо додержання агроекологічних умов та створення необхідних умов для цифровізації. Це підвищило вимоги до освіти, навчання та інвестицій фермерів, тому аграрна політика має враховувати ці на-

прями. Разом із цим виробництво свинини в Чеській Республіці продовжує скорочуватися в довгостроковій перспективі. Існують сумніви, чи підтримка цього сектору є достатньою. Причин для відмови від виробництва свинини багато. Серед найбільш значущих довгострокових загроз відзначають необхідність підвищення продуктивності праці, високі витрати на виробництво, підвищені вимоги споживачів до якості та безпечності м'яса, забезпечення добробуту тварин та низьку конкурентоспроможність на міжнародному ринку [6].

Водночас вітчизняне свинарство здатне стати значним внутрішнім ринком збуту для заблокованого українського зерна – 10 млн т замість теперішніх 2 млн т [5]. Використання сучасного генофонду та інноваційних технологічних рішень у галузі свинарства сприятимуть підвищенню продуктивності свиней. Так, потужні свинокомплекси, тваринницькі ферми та приватні підприємства, намагаючись підвищити продуктивність свиней, підбирають породний склад таким чином, щоб конкурувати на ринку м'ясної продукції. Тому перед спеціалістами ряду господарств гостро стоять наступні завдання: отримання максимальної кількості порослят на свиноматку за опорос на рік (у переважній більшості господарстві намагаються досягти до 32 порослят на свиноматку за рік); вирощування власного ремонтного молодняка, що унеможливує завезення ремонтних свинок з інших господарств [22].

Науковим установам доцільно забезпечити розроблення та супровід технологічного та технічного переоснащення виробництва з урахуванням необхідності розширення практики переходу на екологічно чисті технології на основі реконструкції наявних приміщень й оснащення їх сучасним обладнанням, здатним забезпечити високу продуктивність тварин та комфортні умови їх утримання, зокрема, заміни системи видалення гною на сучасні самопливні закритого типу; оптимізацію розміщення станкового обладнання; застосування високоякісних контролюючих систем забезпечення оптимального мікроклімату та максимального використання природного освітлення; переведення виробництва на сучасні інтенсивні технології з використанням власних кормів і потокової системи виробництва; створення мережі заготівельно-збутових пунктів, сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів із заготівлі, переробленням та збуту продукції свинарства, штучного осіменіння тварин та забезпечення кормами; запровадження системи менеджменту стада, згідно з єдиними європейськими вимогами [23].

Слушною вважаємо позицію М. Ібатулліна, що організація повноцінної годівлі тварин сприятиме досягненню інтенсивного типу розвитку свинарства та формуванню достатніх обсягів пропозиції якісної й безпечної продукції свинарства в Україні [24].

У зв'язку із цим пріоритетним завданням є формування кормової бази для свинарства – не тільки забезпечення поголів'я свиней якісними кормами, а й значне зниження їх собівартості. З метою вирішення цього завдання необхідно вжити заходів щодо підвищення білкової та енергетичної наповнюваності раціонів, кормів з білково-вітамінними і функціональними добавками, збільшення виробництва екструдованих, сухих кормів, кормового соєвого концентрату для стартерних кормів та інші заходи [24].

З метою вирішення проблеми забезпечення кормами важливо сприяти розвитку дорадчих програм для підвищення поінформованості дрібнотоварних виробників про переваги використання збалансованих комбикормів, налагодити системи постачання комбикормів до місць вирощування тварин, забезпечити розвиток цехів виробників – постачальників кормів [25].

Ефективне функціонування підприємств, які займаються виробництвом продукції свинарства, можливе за умови виробництва конкурентоспроможної продукції на основі впровадження інновацій, ефективних форм господарювання та управління виробництвом, активізації підприємництва. Світовий досвід свідчить, що в умовах ринку відбувається жорстка конкуренція. Щоб вижити й ефективно працювати, свинарським підприємствам потрібно мати високопродуктивних тварин, повноцінні збалансовані корми, використовувати ресурсоощадні технології одержання племінної та товарної продукції за оптимальної собівартості [19].

Отже, лише суттєве зростання обсягів вітчизняного виробництва свинини разом зі зниженням витрат праці та ресурсів на вирощування 1 ц приросту живої маси зможуть забезпечити зростання економічної ефективності виробництва свинини та рентабельність галузі свинарства.

Висновки. Досліджено організаційні та економічні умови, за яких формується виробнича діяльність сільськогосподарських підприємств галузі свинарства в Україні. Галузь свинарства та ринок м'яса свиней займають важливе місце у забезпеченні основними продуктами харчування населення як України, так і світу. Економічний розвиток окремих країн світу та збільшення чисельності населення підвищують попит на м'ясо свиней, що зумов-

лює нарощування обсягів його виробництва. Свинарство України є історично сформованою, традиційною галуззю. Проте її сучасний стан не забезпечує сталого та ефективного виробництва свинини в Україні і потребує суттєвого покращення.

Доведено, що ключовими факторами, які характеризують виробництво м'яса свинини, є кількість наявного поголів'я та його продуктивність. Скорочення поголів'я свиней практично відбулося в господарствах усіх категорій. Причому господарства населення різко скорочують кількість утримуваних свиней. Як результат, на ринку м'яса свиней значно зменшилася кількість господарств населення, які займаються вирощуванням свиней.

Обґрунтовано, що загрозливою тенденцією була відмова господарств населення від вирощування свиней. Головною причиною довоєнного скорочення поголів'я тварин цієї категорією господарств вважаємо низьку ефективність виробництва та подорожчання ресурсів, необхідних для утримання свиней.

Встановлено, що війна в Україні негативно впливає як на організаційні, так і економічні аспекти функціонування підприємств галузі свинарства. Вона зумовлює тяжкі, здебільшого, невідновлювані наслідки для виробників. Пошкодження, знищення, окупація ферм та поголів'я свиней, переміщення трудових ресурсів у більш безпечні регіони, знищення кормів, запасів фуражу та руйнація логістики зумовили скорочення обсягів виробництва свинини в країні.

Доведено, що хоча в Україні функціонує велика кількість дрібних господарств, які утримують свиней, основними виробниками м'яса свиней є великі свинокомплекси. Така тенденція є загальносвітовою. Це підтверджується і рядом наукових досліджень.

Обґрунтовано, що головними факторами, які впливають на ціну реалізації свиней (в живій масі), є попит та пропозиція, купівельна спроможність та активність споживачів, наявність і обсяги імпорتنих поставок продукції свинарства, цінова динаміка вхідних ресурсів (корми, ветеринарні препарати, енергоносії та електроенергія, пально-мастильні матеріали).

Визначено, що зростання цін на основні види свинини обумовлено скороченням поголів'я свиней через бойові дії та за рахунок окупації значних територій, подорожчання логістики та палива для транспортування, збільшення виробничих витрат (зростання вартості кормів, електроенергії та іншого).

Вважаємо, що ключовою умовою формування ефективної виробничої діяльності є

впровадження сільськогосподарськими підприємствами галузі свинарства інноваційних технологічних рішень, які забезпечать утримання високопродуктивних тварин, повноцінну кормову базу, ресурсоощадні технології утримання та сприятимуть конкурентоспроможності продукції.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. McAuliffe G. A., Takahashi T., Mogensen L., Hermansen, J. E., Sage, C. L., Chapman D.V. & Lee, M. R. F. Environmental trade-offs of pig production systems under varied operational efficiencies. *Journal of Cleaner Production* 2017. 165, 1163-1173. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.07.191>
2. OECD-FAO. *Agricultural Outlook 2021–2030*. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/oecd-fao-agricultural-outlook-2021-2030_19428846-en#page1.
3. Lupenko Yu. O. & Mesel-Veselyak V. Ya. Strategic directions of agricultural development of Ukraine for the period up to 2020. 2012. Kyiv: NNC «IAE».
4. Волощук В. М. Стан і перспективи розвитку галузі свинарства. *Вісник аграрної науки*. 2014. No 2. С. 17–20.
5. Скільки мільйонів свиней має бути в Україні на думку українців? URL: <https://interfax.com.ua/news/press-release/932821.html>
6. Sirohi J., Hloušková Z., Bartoňová K., Malec K., Maitah M. & Koželský R. The vertical price transmission in pork meat production in the Czech Republic. *Agriculture*. 2023. 13(6), 1274. DOI: <https://doi.org/10.3390/agriculture13061274>
7. Razmaitė V., Šveistienė R., Jatkauskienė V., Šiukšcius A. Pork Consumption Frequencies, Attitudes and Sensory Acceptance of Traditional Products in Lithuania. *Foods*. 2022. 11(20):3292. DOI: <https://doi.org/10.3390/foods11203292>
8. Borawski P., Beldycka-Borawska A. & Dunn J. W. Price volatility of Polish agricultural commodities in the view of the Common Agricultural Policy. *Agricultural Economics*. 2018. 64, 216-226. DOI: [10.17221/138/2016-AGRICECON](https://doi.org/10.17221/138/2016-AGRICECON)
9. Roguet C., Dufflot B. & Rieu M. Evolution of pig farming models in Europe and impacts on technical and economic performance. *Economics Rurale*. 2017. 357-358, 73-86. URL: <https://journals.openedition.org/economierurale/5139>
10. Rudinskaya T. Asymmetric price transmission analysis in the Czech pork market. *Journal of Central European Agriculture* 2019. 20(3). 986-994. DOI: [10.5513/JCEA01/20.3.2278](https://doi.org/10.5513/JCEA01/20.3.2278)
11. Ho N. N., Do T. L., Tran D. T. & Nguyen T. T. Indigenous pig production and welfare of ultra-poor ethnic minority households in the Northern mountains of Vietnam. *Environ Dev Sustain*. 2022. 24. 156-179. DOI: [10.1007/s10668-021-01348-6](https://doi.org/10.1007/s10668-021-01348-6)
12. Lupenko Yu. O., Kopytets N. Hr. & Voloshyn, V. M. Structural changes in the meat market. *BIO Web Conferences*. 2021. 36, article number 08006. DOI: <https://doi.org/10.1051/bioconf/20213608006>

13. Maksym V., Chemerys V., Dushka V., Dadak O. & Martyniuk U. Modeling the economic efficiency of pig farming in agricultural enterprises. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 2022. 8 (3), 178-199. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2022.08.03.09>

14. Копитець Н. Г. Розвиток ринку м'яса свиней. *Економіка АПК*. 2020. №1. С. 56-65. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202001056>

15. Prache S., Adamiec C., Astruc T., Baéza-Campone E., Bouillot P. E., Clinquart A. & Santé-Lhoutellier V. Quality of animal-source foods. *Animal*. 2022. 16. 100376. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.animal.2021.100376>.

16. Копитець Н. Г. Сучасний стан та тенденції розвитку ринку свинини в Україні. *Економіка АПК*. 2018. №11, С. 44-54. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201811044>

17. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>

18. Woonwong Y., Do D. & Thanawongnuwech R. The Future of the Pig Industry After the Introduction of African Swine Fever into Asia. *Animal Frontiers*. 2020. 10. 30-37. DOI: [10.1093/af/vfaa037](https://doi.org/10.1093/af/vfaa037)

19. Степасюк Л. М. Виробництво свинини в Україні: виклики сьогодення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 27 (2), С. 67–71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2019-27-34>.

20. Thanapongtharm W., Linard, C., Chinson P., Kasemsuwan S., Visser M., Gaughan A. E. & Gilbert M. Spatial analysis and characteristics of pig farming in Thailand. *BMC veterinary research*. 2016. 12. 1-15. DOI: [10.1186/s12917-016-0849-7](https://doi.org/10.1186/s12917-016-0849-7)

21. Yonlayong Woonwong, Duy Do Tien, Roongroje Thanawongnuwech, The Future of the Pig Industry After the Introduction of African Swine Fever into Asia. *Animal Frontiers*. 2020. Volume 10. Issue 4. 30–37. DOI: <https://doi.org/10.1093/af/vfaa037>

22. Лихач В. Я., Фаустов Р. В., Шибанін П. О., Лихач А. В., Леньков Л. Г. Підвищення продуктивності свиней за використання сучасного генофонду та інноваційних технологічних рішень: монографія. Миколаїв: Іліон, 2022. 275 с.

23. Ібатуллін М. І., Гривківська О.В., Свиноус Н.І. Теоретичні підходи до функціонування ринку продукції свинарства в умовах євроінтеграційних процесів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. №4. С. 32-38.

24. Ібатуллін М. І., Кормозабезпечення, як основа ефективного свинарства в Україні. *Економічна наука. Економіка та держава*. 2017. Вип. 10, С. 13–16. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2017/5.pdf.

25. Вектори економічного розвитку. *Національна економічна стратегія 2030*. [Електронний ресурс]. URL: <https://nes2030.org.ua>

REFERENCES

1. McAuliffe, G. A., Takahashi, T., Mogensen L., Hermansen, J. E., Sage, C. L., Chapman, D. V. & Lee, M.R.F. (2017). Environmental trade-offs of pig produc-

tion systems under varied operational efficiencies. *Journal of Cleaner Production*, 165, 1163-1173. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.07.191>

2. OECD-FAO. (2021). *Agricultural Outlook 2021–2030*. Available at: https://read.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/oecd-fao-agricultural-outlook-2021-2030_19428846-en#page1.

3. Lupenko, Yu. O. & Mesel-Veselyak, V. Ya. (2012). *Strategic directions of agricultural development of Ukraine for the period up to 2020*. Kyiv: NNC «IAE».

4. Voloshchuk, V. M. (2014). Stan i perspektyvy rozvytku haluzi svynarstva [Status and prospects of the pig industry]. *Visnyk ahrarnoi nauky*, 2, pp. 17-20.

5. Skilky milioniv svynei maie buty v Ukraini na dumku ukraintsiv? [How many million pigs should there be in Ukraine, according to Ukrainians?] Available at: <https://interfax.com.ua/news/press-release/932821.html>

6. Sirohi, J., Hloušková, Z., Bartoňová, K., Malec, K., Maitah, M. & Koželský, R. (2023). The vertical price transmission in pork meat production in the Czech Republic. *Agriculture*, 13 (6), 1274. DOI: <https://doi.org/10.3390/agriculture13061274>

7. Razmaitė, V., Šveistienė, R., Jatkauskienė, V., Šiukšcius, A. (2022). Pork Consumption Frequencies, Attitudes and Sensory Acceptance of Traditional Products in Lithuania. *Foods*, 11 (20):3292. DOI: <https://doi.org/10.3390/foods11203292>

8. Borawski, P., Beldycka-Borawska, A. & Dunn, J. W. (2018). Price volatility of Polish agricultural commodities in the view of the Common Agricultural Policy. *Agricultural Economics*, 64, 216-226. DOI: [10.17221/138/2016-AGRICON](https://doi.org/10.17221/138/2016-AGRICON)

9. Roguet, C., Duflo, B. & Rieu, M. (2017). Evolution of pig farming models in Europe and impacts on technical and economic performance. *Economics Rurale*, 357-358, 73-86. Available at: <https://journals.openedition.org/economierurale/5139>

10. Rudinskaya, T. (2019). Asymmetric price transmission analysis in the Czech pork market. *Journal of Central European Agriculture*, 20 (3), 986-994. DOI: [10.1007/s10668-021-01348-6](https://doi.org/10.1007/s10668-021-01348-6)

11. Ho, N. N., Do, T. L., Tran, D. T. & Nguyen, T. T. (2022). Indigenous pig production and welfare of ultra-poor ethnic minority households in the Northern mountains of Vietnam. *Environ Dev Sustain*, 24, 156-179. DOI: [10.1007/s10668-021-01348-6](https://doi.org/10.1007/s10668-021-01348-6)

12. Lupenko, Yu. O., Kopytets, N. Hr., & Voloshyn, V. M. (2021). Structural changes in the meat market. *BIO Web Conferences*, 36, article number 08006. DOI: <https://doi.org/10.1051/bioconf/20213608006>

13. Maksym, V., Chemerys, V., Dushka, V., Dadak, O., & Martyniuk, U. (2022). Modeling the economic efficiency of pig farming in agricultural enterprises. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 8(3), 178-199. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2022.08.03.09>

14. Kopytets N. H. (2020). Rozvytok rynku miasa svynei [Development of the pig meat market]. *Економіка АПК*. 2020. №1. С. 56-65. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202001056>

15. Prache, S., Adamiec, C., Astruc, T., Baéza-Campone, E., Bouillot, P. E., Clinquart, A. & Santé-Lhout-

liver, V. (2022). Quality of animal-source foods. *Animal*, 16, 100376. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.animal.2021.100376>.

16. Kopytets N. H. (2018). Suchasnyi stan ta tendentsii rozvytku rynku svynyny v Ukraini [Current status and trends of pork market in Ukraine]. *Ekonomika APK*, 11 (289), pp. 44-55. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201811044>

17. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://ukrstat.gov.ua>.

18. Woonwong, Y., Do D., & Thanawongnuwech, R. (2020). The Future of the Pig Industry After the Introduction of African Swine Fever into Asia. *Animal Frontiers*, 10, 30-37. DOI: 10.1093/af/vfaa037

19. Stepasiuk, L. M. (2019). Vyrobnystvo svynyny v Ukraini: vyklyky sohodennia [Pork production in Ukraine: today's challenges]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*. Vol. 27 (2), pp. 67–71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2019-27-34>.

20. Thanapongtharm, W., Linard, C., Chinson, P., Kasemsuwan, S., Visser, M., Gaughan, A. E. & Gilbert, M. (2016). Spatial analysis and characteristics of pig farming in Thailand. *BMC veterinary research*, 12, 1-15. DOI: 10.1186/s12917-016-0849-7

21. Yonlayong Woonwong, Duy Do Tien, Roongroje Thanawongnuwech, (2020). The Future of the Pig Industry After the Introduction of African Swine Fever into Asia, *Animal Frontiers*, Volume 10, Issue 4, pp. 30–37. DOI: <https://doi.org/10.1093/af/vfaa037>

22. Lykhach, V. Ya., Faustov, R. V., Shebanin, P. O., Lykhach, A. V., Lenkov, L. H. (2022). Pidvyshchennia produktyvnosti svynei za vykorystannia suchasnoho henofondu ta innovatsiinykh tekhnolohichnykh rishen: monohrafiia [Increasing pig productivity using modern gene pool and innovative technological solutions: monograph]. Mykolaiv: Ilion, 275 p.

23. Ibatullin, M. I., Hryvkivska, O. V., Svyynous, N.I. (2023). Teoretychni pidkhody do funktsionuvannia rynku produktsii svynarstva v umovakh yevrointehratsiinykh protsesiv [Theoretical approaches to the functioning of the pig production market in the conditions of European integration processes.]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. 2023. 4. pp. 32-38.

24. Ibatullin, M. I. (2017). Kormozabezpechennia, yak osnova efektyvnoho svynarstva v Ukraini [Feed supply as a basis for efficient pig breeding in Ukraine]. *Ekonomichna nauka. Ekonomika ta derzhava*, issue 10,

pp. 13–16. Available at: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2017/5.pdf.

25. Vektory ekonomichnoho rozvytku [Vectors of economic development]. *Natsionalna ekonomichna stratehiia 2030*. Available at: <https://nes2030.org.ua>.

Organizational and economic principles of the formation of production activities of agricultural enterprises in the field of pig breeding

Lupenko Yu., Kopytets N., Voloshyn V.

The article examines the organizational and economic conditions under which the production activity of agricultural enterprises in the field of pig breeding in Ukraine is formed. The pig industry and the pig meat market are traditional and play an important role in providing the population with meat and meat products. The demand for pig meat in the world is growing, which is due to both the growth of the world population and the economic development of individual countries of the world. Ukraine can become an important participant in the pig meat market in the world under the condition of increasing the production of competitive products of the pig industry. It was established that the state of the industry does not ensure sustainable and efficient production of pork in Ukraine and needs significant improvement.

The volume of pork production primarily depends on the number of pigs and their productivity it was determined. It has been proven that the number of pig farms in the pig meat market has significantly decreased.

It is substantiated that the war in Ukraine has a negative impact on both organizational and economic aspects of the functioning of enterprises in the pig breeding industry. It causes terrible, in most cases, irreversible consequences for manufacturers.

Although Ukraine has a large number of small farms that keep pigs, the main producers of pig meat are large pig farms it has been proven.

It was determined that the increase in prices for the main types of pork is due to a reduction in the number of pigs due to hostilities and due to the occupation of large territories, an increase in the cost of logistics and fuel for transportation, an increase in production costs (increase in the cost of feed, electricity, etc.).

It is substantiated that the key condition for the formation of effective production activity is the implementation of innovative technological solutions by agricultural enterprises in the pig breeding industry.

Key words: the field of pig breeding, agricultural enterprises, pork production, sales price, consumer price, innovative technological solutions.

Copyright: Лупенко Ю.О., Копитець Н.Г., Волошин В.М. © This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

ORCID iD:

Лупенко Ю.О.

Копитець Н.Г.

Волошин В.М.

<https://orcid.org/0000-0001-6846-0300>

<https://orcid.org/0000-0002-9827-2981>

<https://orcid.org/0000-0001-9754-9021>

